

पठतु संस्कृतम्

प्रवेशः

पठतु संस्कृतम्

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुः गुरुर्देवो महेश्वरः ।
गुरुः साक्षात् परंब्रह्म तस्मै श्री गुरवे नमः ॥

सरस्वति नमस्तुभ्यं वरदे कामरूपिणि ।
विद्यारम्भं करिष्यामि सिद्धिर्भवतु मे सदा ॥

पठामि संस्कृतं नित्यं वदामि संस्कृतं सदा ।
ध्यायामि संस्कृतं सम्यक् वन्दे संस्कृतमातरम् ॥

सूक्तिः

क्षणशः कणशश्चैव विद्यामर्थं च साधयेत् ।
क्षणशः, कणशः, च, एव, विद्याम्, अर्थम्, च, साधयेत्

Every moment one should learn, and bit by bit one should earn.

सङ्ख्या - Numbers

Sanskrit Number	Sanskrit Name	English
१	एकम्	One
२	द्वे	Two
३	त्रीणि	Three
४	चत्वारि	Four
५	पञ्च	Five
६	षट्	Six
७	सप्त	Seven
८	अष्ट	Eight
९	नव	Nine
१०	दश	Ten

सङ्ख्या - Numbers

Sanskrit Number	Sanskrit Name	English
२०	विंशतिः	Twenty
३०	त्रिंशत्	Thirty
४०	चत्वारिंशत्	Forty
५०	पञ्चाशत्	Fifty
६०	षष्टिः	Sixty
७०	सप्ततिः	Seventy
८०	अशीतिः	Eighty
९०	नवतिः	Ninety

सङ्ख्या - Numbers

Sanskrit Number	Sanskrit Name	English
१००	शतम्	Hundred
१०००	सहस्रम्	Thousand
१,००,०००	लक्षम्	Lakh
१,००,०००००	कोटिः	Crore

व्यावहारिकशब्दाः - वृत्तिकाराः

चित्रकारः
Artist

स्त्रीलिङ्गः - चित्रकारी
Female Artist

भारवाहः
Porter

स्त्रीलिङ्गः - भारवाही
Female Porter

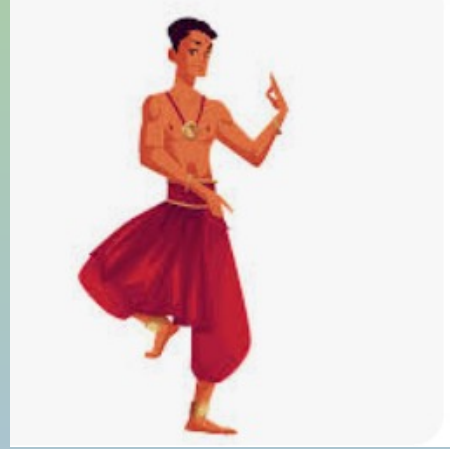
चर्मकारः
Cobbler

स्त्रीलिङ्गः - चर्मकारी
Female Cobbler

व्यावहारिकशब्दाः - वृत्तिकाराः

कर्मकरः
Worker

नर्तकः
Dancer

सैनिकः
Soldier

व्यावहारिकशब्दाः - वृत्तिकाराः

नटः
Actor

धीवरः
Fisherman

लिपिकारः
Scribe

सुवर्णकारः
Goldsmith

व्यावहारिकशब्दाः - वृत्तिकाराः

विक्रयिकः
Seller

विक्रयिका
Female Seller

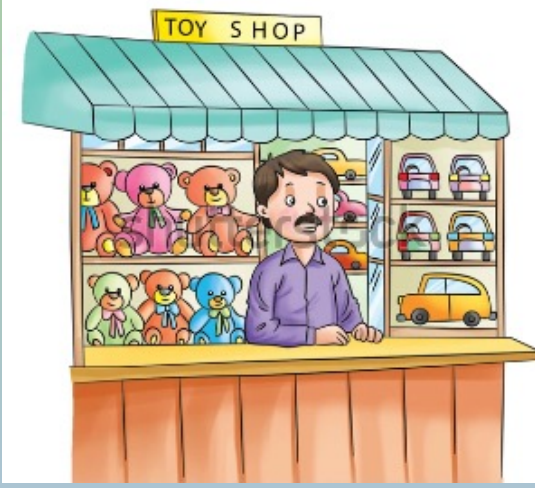

अध्यापिका
Female Teacher

अध्यापकः
Teacher

व्यावहारिकशब्दाः - वृत्तिकाराः

आपणिकः
Shopkeeper

गोपालकः
Cowherd

सेवकः
Servant

चालकः
Driver

व्यावहारिकशब्दाः - वृत्तिकाराः

लेखकः
Writer

कृषकः
Farmer

प्रबन्धकः
Manager

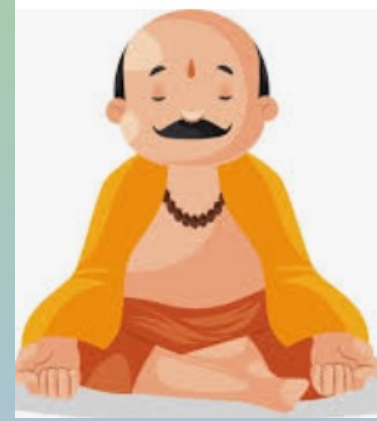
व्यावहारिकशब्दाः - वृत्तिकाराः

निर्देशकः
Director

आरक्षकः
Police

अर्चकः
Priest

पाचकः
Cook

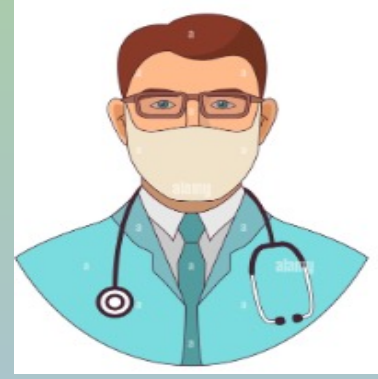
व्यावहारिकशब्दाः - वृत्तिकाराः

व्याधः
Hunter

व्याधा
Female Hunter

वैद्यः
Doctor

वैद्या
Lady Doctor

प्रहेलिका

किमिच्छति नरः काश्यां ? भूपानां को रणे हितः ?
को वन्द्यः सर्वदेवानां ? दीयतामेकमुत्तरम् ॥

What does a man want in kāśī?

What is desirable to the king in war?

Who is the most venerable (worshipped) among Gods?

Give one answer to all the three questions.

मृत्युञ्जयः

Lord Shiva

सङ्गाह्यावषयाः - श्लोकः

१. गणेशः

अगजाननपद्मार्कं गजाननमहर्निशम् ।
अनेकदं तं भक्तानाम् एकदन्तमुपास्महे ॥

We worship him who is like the Sun for the
lotus face of Parvati;
who has the face of an elephant;
who grants many boons to
the devotees and who has a single tusk.

सङ्गाह्यावषयाः - श्लोकः

२. गणेशः

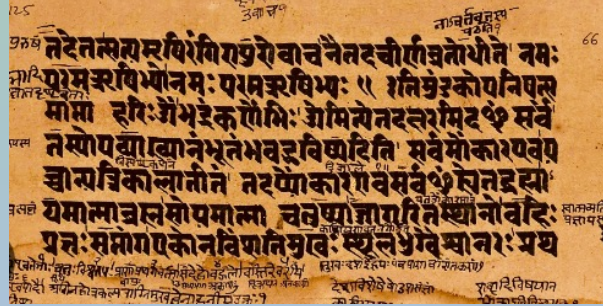

वक्रतुण्ड महाकाय कोटिसूर्यसमप्रभ ।
निर्विघ्नं कुरु मे देव सर्वकार्येषु सर्वदा ॥

O' Gajanana! With a curving trunk
and a large body, you have the
brightness of many (crore) suns.
O' Lord! Remove all the obstacles
from all my work always

वाङ्मयपरिचयः - उपनिषदः

उपनिषदः

108 Upanishads
Brahman
Philosophy
Dialogues

Principles of Upanishads

ईशावास्योपनिषत् ।

केनोपनिषत् ।

कठोपनिषत् ।

प्रश्नोपनिषत् ।

मुण्डकोपनिषत् ।

माण्डूक्योपनिषत् ।

तैत्तिरीयोपनिषत् ।

बृहदारण्यकोपनिषत् ।

छान्दोग्योपनिषत् ।

ऐतरेयोपनिषत्

वाङ्मयपरिचयः - उपनिषदः

Yajnavalkya- Maitreyi

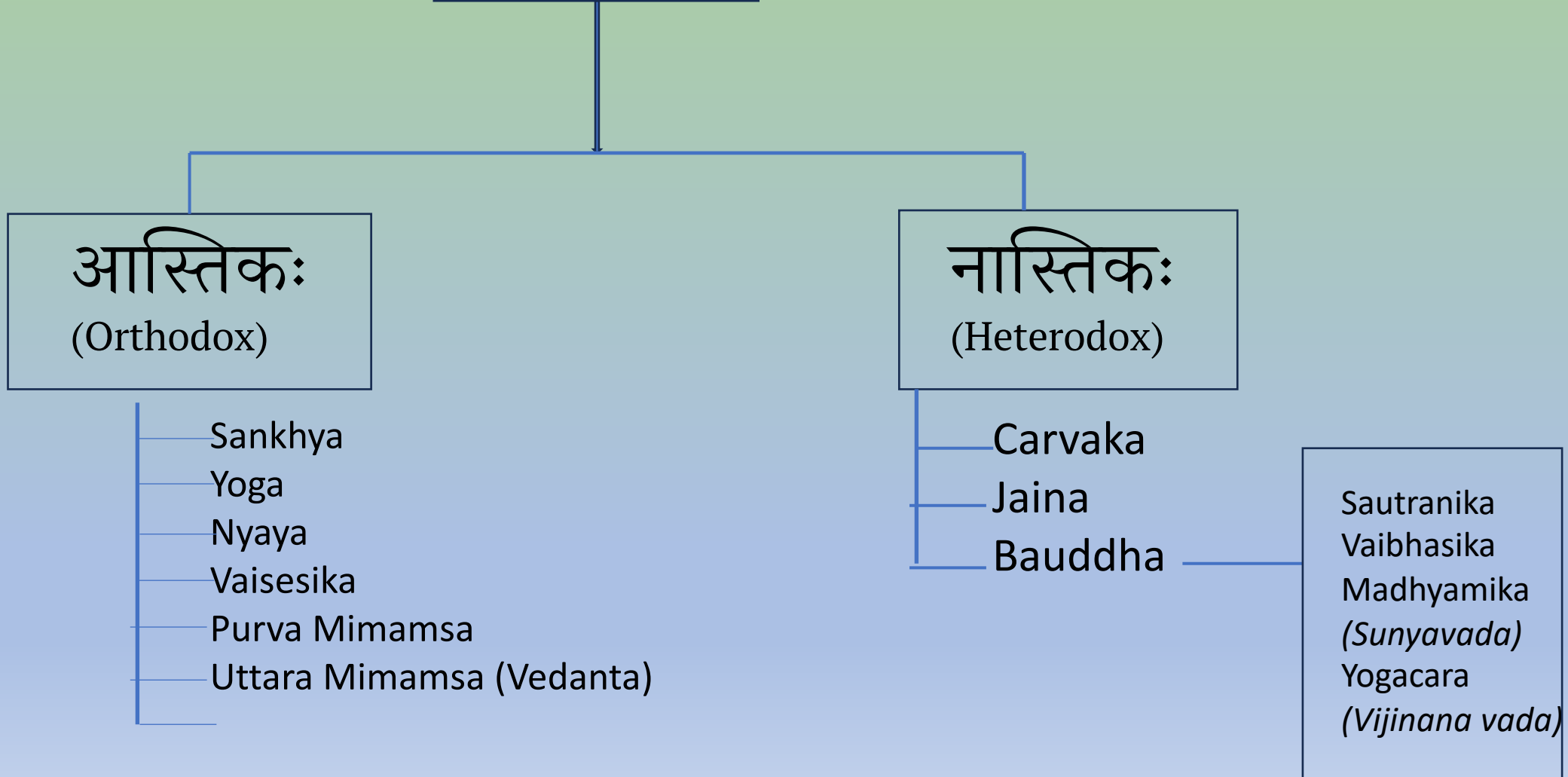

Uddalaka-Svetaketu

ईश - केन - कठ - प्रश्न - मुण्ड - माण्डूक्य - तित्तिरि ।
ऐतरेयं च छान्दोग्यं बृहदारण्यकं तथा ॥

वाङ्मयपरिचयः- दर्शनानि

दर्शनानि

व्यवहारः – किम्/वा

Sanskrit Question	Answer
माता पचति वा ?	आम् , माता पचति ।
पितामहः आगच्छति वा ?	न, पितामहः न आगच्छति ।
बालकः वदति किम् ?	आम्, बालकः वदति ।
लता नृत्यति किम् ?	आम्, लता नृत्यति ।
विकासः धावति वा ?	न, विकासः न धावति ।
त्वं पठसि वा ?	आम्, अहं पठामि ।

व्यवहारः – आम्/न

Sanskrit Question	Answers
सः बालकः वा ?	आम्, सः बालकः ।
स्मिता पृच्छति वा ?	आम्, स्मिता पृच्छति ।
सः कमलाकरः वा ?	आम्, सः कमलाकरः ।
विद्युत् गच्छति वा ?	आम्, विद्युत् गच्छति ।
सा आगच्छति वा ?	न, सा न आगच्छति ।
वैद्यः पश्यति किम् ?	आम्, वैद्यः पश्यति ।

व्यवहारः – भवान् / भवती

Sanskrit	English Meaning
भवान् आगच्छतु ।	Your respectful self (mas.) arrive/come.
भवान् क्षीरं पिबति वा ?	Will your respectful self (mas.) drink milk?
भवान् गायकः किम् ?	Is your respectful self (mas.) a singer?
भवती धावति वा ?	Will your respectful self (Fem.) run?
भवती उत्तमा अस्ति ।	Your respectful self (Fem.) is the greatest.
भवती पठति । / त्वं पठसि ।	Your respectful (Fem.) self reads.

कथा चतुरः काकः

एकः काकः अस्ति । सः बहु तृषितः ।
सः जलार्थं भ्रमति । तदा ग्रीष्मकालः ।
कुत्रापि जलं नास्ति । काकः कष्टेन
बहुदूरं गच्छति । तत्र सः एकं घटं पश्यति ।
काकस्य अतीव सन्तोषः भवति ।
किन्तु घटे स्वल्पम् एव जलम् अस्ति ।
'जलं कथं पिबामि ?' इति काकः चिन्तयति ।

कथा चतुरः काकः

सः एकम् उपायं करोति । शिलाखण्डान् आनयति ।
घटे पूरयति । जलम् उपरि आगच्छति ।
काकः सन्तोषेण जलं पिबति ।
ततः गच्छति ।

कथा चतुरः काकः

१. कः बहु तृषितः ?
काकः बहु तृषितः ।

२. सः किमर्थं भ्रमति ?
सः जलार्थं भ्रमति ।

३. घटे किम् अस्ति ?
घटे जलम् अस्ति ।

४. काकः किं चिन्तयति ?
'जलं कथं पिबामि ?' इति काकः चिन्तयति ।

५. घटे किं क्षिपति ?
घटे शिलाखण्डान् क्षिपति ।

सुभाषितम्

उद्यमेनैव सिध्यन्ति कार्याणि न मनोरथैः ।
न हि सुप्तस्य सिंहस्य प्रविशन्ति मुखे मृगाः ॥

Success in life can be achieved only by hard work and
not by merely wishing for it.
No animal will enter into the mouth
of a lion that is sleeping.

